

kering en pen-
tie toch maar
kerken zijn
evangelische
gereformeer-
trantisme rui-
sch en vroom
maar die niet
n het register

meerde wordt
loslating van
leids er toe
der te ontwik-
steunen.
op. Wij willen
eerde Kerken
eren te schijn-
toezien. Maar
ken, die van
Gescheidenen"
en wij de aan-

oordeelt niet

de eenzijdig-
fzondering.
ht u, nu en
uoie rol voor
gedachte door
ver staat. Van
lijven, van de
s niet gerefor-
le deur, en de
deed van den
e presenteeren
is blijven wor-
dan met vele
afzondering zij
van het Israël
ig uit alle vol-
en stroom der
zegen te zijn

kstergemeente
ervuld.

„hammabell“
ord, eerlijk uit-
cosmos der ge-
zonde. Hij zal
en en zichzelf

K. S.

ht.

de menschen des
Openb. 9:6

reld, totdat het
us Jezus. Maar
duisternis het
laten verteren
heeft het licht
leven met zijn
brengen; er zijn
entvluchten
anderen begeert

en visioen: de
in zichzelf het
van alle zonde
zigt gemaakt en
ing dwingt men
igs tijd is, want
is bij hen. En
zonder dat bij
stand tegen de
wie den dood
voor God, maar
nog. Hij vlucht
t Hem heeft ge-
afkeeringen ge-
omdat hij zijn
dat hij niet op
n geneesmeester

tusschen Galilea
pleinen en het
ver Johannes de
sprinkhanen ge-
ten; uit den af-
och heeft Christ-
n in Galilea be-
oo de menschen
geheel geneest
van den heil-
omen de sprink-
ebben macht, de
; maar het roept
comst der schot
van den Rechter
of zij den Heel-
fiter wordt. Maar
tensvraag af zijn
die immers alle

maar toeslaat en die niet meer vraagt, niet meer
disputeert over God en over Christus en over de
ziekte van hun ziel. Zij bedenken niet, dat achter
den dood de God van den dood is; die alles
vraagt en alle vragen beantwoordt ook.

Laat ons huiveren voor de souvereiniteit van
onzen Heelmeester. Vandaag speelt hij op de fluit
van den genezenden Geest en zij hebben niet ge-
dantst; en morgen zingt hij den klaagzang van
verdervende sprinkhanen en zij hebben niet ge-
weend. Zij hebben zich niet bekeerd. Zij weigeren
te gelooven, wat toch de waarheid is: dat Christus'
sovereiniteit het eenige behoud der zielen is. En
al wat in de wereld is, Christus, die van boven is,
en de sprinkhanen die van beneden zijn, alles ge-
tuigt, dat de vlucht tot den Heelmeester of de
vlucht voor den Heelmeester de eenige uitkomst
is van kranke levens.

K. S.

KERKELIJK LEVEN.

Zelf-uitschakeling.

Weldadig is de invloed van den vakantietijd op
den geest.

Voor al onze hoofdarbeiders moet hij on-
misbaar worden genoemd.

Men kan wel met zekere meewarigheid den
mensch van thans vergelijken met dien van vroeger,
die geen vakantie noodig had, maar zonder onder-
breking doorarbeidde jaar in jaar uit.

Daarmee heeft men echter nog niet bewezen,
dat de hedendaagsche mensch in dit opzicht staat
beneden die van vroeger.

Voor eerst zijn de omstandigheden sterk gewijzigd.
Het leven was toen over het geheel veel minder
zenuwspannend dan thans.

Daarenboven, als men de levens van groote man-
nen uit vroegere eeuwen wat nauwkeuriger bestu-
deert, kan men moeilijk ontkomen aan den indruk,
dat een jaarlijks terugkeerende vakantie hun ge-
zondheid en levensduur — naar menscheijke ziens-
wijze geoordeeld — ten goede zou zijn gekomen.

Hoe gaarne hadden we b.v. Calvijn wat vakantie
gegunst!

Dat zijn levenswerk daaronder geleden zou heb-
ben, gelooven we niet.

Maar men had toch eenmaal een heel andere
opinie over zulk een verpoezingstijd dan tegen-
woordig.

Vakantie-nemen is voor velen eisch van levens-
kunst.

Daarmede nemen we het natuurlijk niet op voor
de vakantie-excessen, die zich thans niet zoo zel-
den voordoen.

Er zijn er, die na hun vakantie zich aan een
ruskuur van enkele dagen tot enkele weken moe-
ten onderwerpen, om weer geschikt te zijn voor
de uitoefening van hun ambt en beroep.

Doch ook hier mag het misbruik geen maatstaf
ter beoordeeling bieden.

In het gemeen genomen behoort de vakantie
als een sociale, en, mits goed gebruikt, ook als
een geestelijke vooruitgang te worden beschouwd.

Voor een poosje eens uit den dagelijkschen gang
van zijn werk te treden, met de routine te breken,
zich te verheugen in de werken van Gods algemeene
genade in natuur en kultuur verfrist en verrijkt
den geest, normaliseert weer de lichaamskrachten.

De uitschakeling uit het gewone leven heeft op
den mensch een wonderen psychologischen invloed.

Mits die uitschakeling niet te lang dure.

Anders heeft zij een verslappend in plaats van
een versterkend effect.

Geestelijke werkers vinden dan ook of in een
korte algeheele vakantie of in een langere,
maar waarin zij een deel van den dag aan hun
studie blijven, doorgaans de meeste voldoening.

Er kunnen echter ook voor sommigen tijden ko-
men, dat een nog volstrekt uitschakeling moet
worden aanbevolen, een uitschakeling niet alleen
uit het beroepsleven, maar ook uit het gezinsleven.

Het zijn tijden van geestelijke overspanning, van
zielstrijd misschien, van ernstigen twijfel.

In gewone omstandigheden is het zoeken van de
eenzaamheid, van het alleen-zijn met den Heere
in worstelende overgave, in een allen nood uit-
gaand gebed, genoeg om het verbroken zieleven-
wicht te herstellen.

Er kunnen zich echter ook omstandigheden op-
doen, dat ernstiger zielemoedheid, zielsvertwijfeling
over iemand komt.

En dan is het opmerkelijk, welk een heilzaam mid-
del God in een tijdelijke uitschakeling uit heel
het gewone leven, ook uit de gewone omgeving,
geschoonen heeft.

Rome heeft dat begrepen.

Wie de Roomsche bladen inzielt, leest daar telkens
van retraites, welke voor bepaalde data worden
aangekondigd: „Leeken“ trekken zich dan voor een
kleine week of langer in kloosters terug om daar
in stille, kalme omgeving onder de ziels-
zorg der „geestelijken“ tot innerlijke rust te komen.

Tegenwoordig richt men ook van modernistische
zijde zulke retraites in. In September zullen er te
Barchem in de gebouwen der Woodbrookers twee
gehouden worden.

Wat doen wij op dit gebied?

Zullen wij redeneeren: Roomschen en Modernis-
ten hebben op dit middel reeds beslag gelegd, wij
willen niet den schijn op ons laden of we door
zucht tot navolging zijn aangegrepen?

Maar dan laten we een kostelijk middel onbenut.

Bovenal, dan toonen we weinig medelijden met
hen, die zonder zielsziek te zijn, toch aan ziele-
schokken ten prooi zijn, wier ziel haar elasticiteit
en veerkracht schijnt te hebben verloren.

Blijven zij in dien toestand rondlopen, dan duurt
het geruimen tijd, vaak enkele jaren, eer zij zich
weer de oude voelen.

Gaan zij naar een herstellingsoord of inrichting
voor zenuwlijders, dan vinden zij daar niet wat
zij noodig hebben, die omgeving past bij hun
eigenaardige gesteldheid niet en maakt hen vaak
erger dan beter, suggereert hun een kwaal, waar-
aan zij niet lijden.

Wat wij dan wenschen?

Dat er voor geloofsgenooten, die, door welke
oorzaak ook, geestelijk uit hun evenwicht geraakt
zijn, een gelegenheid geschapen worde, waar zij
zichzelf geheel uit het gewone leven kunnen uit-
schakelen om onder den zegen Gods tot zichzelf
te komen.

Aan zulk een inrichting zou alleen een verblijf
van zeer beperkten duur moeten worden toegestaan.
Voor alles zou aan het hoofd daarvan moeten staan
een geboren psycholoog, die ongemeenen takt bezit
om zielen te leiden, gemoedsbezwaren te begrip-
pen, die in de geestelijke stroomingen onzer dagen
geheel thuis is en in de praktijk der godzaligheid
ervaren.

Zulk een stichting behoeft niet per se te liggen
in een schoone natuur, hoewel ook hier de psy-
chologische werking van het harmonieuze niet uit
het oog mag verloren. Maar alles wat aan zieken-
huis of herstellingsoord doet denken, dient verre
te blijven.

Aan den anderen kant moet de zelf-uitschake-
ling, welke men daar zoekt, niet gelijk bij de
Roomsche en Modernistische retraites aan bepaalde
data gebonden worden, maar men moet er zich
ten allen tijde kunnen vervoegen.

Wij hoorden zulke inrichtingen in het buiten-
land zeer roemen.

Men staat versteld, welke resultaten door die zelf-
uitschakeling en dat nieuwe geestelijk contact
soms in een paar dagen worden bereikt.

Mogen we deze idee hun, die hun sporen op
het gebied der barmhartigheid hebben verdiend,
eens in overweging geven?

Ook apologetisch kan zulk een inrichting vaak
nuttig werk verrichten.

Ontijdig, eenzijdig, onvolledig.

Zoo noemden we de brochure van Dr Geelkerken
en dat was voor ons de reden, waarom we haar
niet wenschten te bespreken.

In de juistheid van die gedragslijn worden we
versterkt door de uitspraak van de classis Amster-
dam in haar vergadering op 8 Juli j.l.

Deze toch luidt:

In dit stadium van de zaak der vragen aan Dr J. G.
Geelkerken, predikant der Geref. Kerk van Amsterdam-
Zuid, voorgelegd naar aanleiding van een „preek-
gedeelte“ over Zondag 3 van den Heidebergischen
Catechismus, spreekt de vergadering het navolgende uit:

„De Classis spreekt haar afkeuring uit over de
uitgave van de brochure: „Vragen, mij voorgelegd
door de classis Amsterdam van de Gereformeerde
Kerken en mijn antwoord daarop“ door Dr J. G.
Geelkerken, omdat deze brochure niet anders dan
verwarring-stichtend werken kan.

Deze brochure toch brengt deze hoogst ernstige
zaak, die tusschen Dr J. G. Geelkerken en de Clas-
sis aan de orde is, met schijnbaar groote open-
hartigheid, maar inderdaad met groote lichtvaardig-
heid, en in elk geval met onvolledige gegevens, voor
een verschaar, die voorts nog tot oordeelen onbe-
voegd en onbekwaam is.

Daarenboven plaatst deze brochure in haar „Voor-
woord“ met zijn krenkend slot, en dat nog wel met
een aanhaling uit de Heilige Schrift, onze kerkelijke
vergaderingen in een hoek, waarin zij niet staat,
en waarin zij getuige de historie, nimmer gestaan
hebben.“

Deze uitspraak raakt slechts het formeel.

Over de zaak zelf laat zij zich niet uit.

Hiermee geeft de classis aan Dr G. een bescha-
mend voorbeeld.

Zij acht de kwestie te ernstig, te kiesch en te
teeder, dan dat die per brochure of per andere
publikatie zou kunnen worden behandeld.

Haar handelwijze getuigt van wijze zelfbeheer-
sching.

Zij laat zich, hoe ook geprikkeld, niet uit haar
tent lokken.

Daaruit spreekt de geest der zachtheidigheid
en der lankmoedigheid, de geest van Christus.

Inmiddels heeft men de waarschuwing om met
de brochure-Geelkerken voorzichtig om te gaan en
zich op grond daarvan geen oordeel te vormen, ver-
nomen.

Een Incident in 1875.

Schreven we in een vorig nummer over de uit-
noodiging van de bestuurders der Portugeesch-
Israëlitische gemeente, gezonden aan den raad der
Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid en over de af-

vaardiging door deze, het „Centraal Blad voor
Israëlieten“ herinnert volgens het „Hbl.“ aan een
incident in 1875.

Toen had de Port. Isr. gemeente ook uitnoodi-
gingen gezonden aan Christelijke Kerken of Kerk-
genootschappen.

Zoo ook aan den Algemeenen Kerkeraad der
Nederduitsche Hervormde Gemeente van Amster-
dam.

Deze gaf daarop een schriftelijk antwoord, dat
in heuscher termen kon zijn verrat.

Vandaar dat het nogal protest uitlokte.

Ook ons lijkt in zulke gevallen een weigerend
antwoord zonder motiveering het meest aan te
bevelen.

Onvruchtbaar debat.

Ons wordt verzocht aan te kondigen, dat Dr
Börger van Gouda in de grootere steden van ons
land wil debatteeren met theologen van verschil-
lende richtingen over zijn standpunt.

Hij meent, dat hij op protestantschen bodem staat,
wanneer hij vrijheid van inzicht voor zichzelf en
anderen opeischt.

Evenwel leende men zich van reformatische
zijde in den tijd der Hervorming niet tot godsdien-
stige disputen, wanneer men niet als basis koos
de onfeilbare Heilige Schrift.

Dat is tot op den huidige dag nog de meening
der Gereformeerden.

Het Hegelianisme geeft geen vasten grondslag
voor gedachteswisseling over de eeuwige waarheden.

Maar alleen het onbedrieglijk Schriftwoord.

Alle debat, dat zich daarop niet terugtrekt, is
tot onvruchtbaarheid gedoemd.

HEPP.

INGEZONDEN.

Folklore.

Onlangs is in dit blad door bevoegde hand (Dr C.
Tazelaar) over folklore gesproken en een sympathieke
beoordeeling gegeven van mijn onlangs verschenen „Ne-
derlandsch Volksgeloof“. Wanneer ik thans ook hier
ter plaatse een kleine opmerking over folklore wilde
maken, dan is het ter beantwoording van een paar
punten, die ik inzake mijn boekje in de christelijke
pers vond vermeld en in de hoop, hierdoor verhelderend
te kunnen werken.

In het „Schiedamsch Kerkblad“ van 21 Maart beveelt
Joh. Breevoort mijn geschrift aan, maar noemt als
bedenking, dat ik heidendom en bijgeloof ten onrechte
zoek achter doodgewone geneesmiddelen zooals genezing
van reumatisch door een hond bij zich te doen liggen en
genezing van winterhanden door urine-bevochtiging.

Ik kan het niet met de geachte schrijfter eens zijn.
In mijn boek meende ik te hebben doen zien welke
voorstelling aan het bedoelde reumatiekgeneesmiddel
ten grondslag ligt. Ik wil nog twee voorbeelden geven.
De directeur van den dierenkliniek te Breslau streeft
een eenvoudige man het schriftelijk verzoek om een of
ander uitheemsch diertje te mogen ontvangen opdat,
door contact, het gif der reumatiek op dat beest
zou trekken. Toen onlangs een bevriende dame mij uit
het leven van haar grootmoeder vertelde, trof mij de
mededeeling, dat deze, een teringlijderes, een hondje
bij zich op bed had genomen ter overname van de
ziekte.

Uit die twee voorbeelden, waartoe ik mij nu beperk,
blijkt reeds, dat een hond niet het eenige diertje is,
waarop men ziekte overdraagt en dat overdracht niet
enkel in 't geval van reumatiek geschiedt. Ik leg
hierop den nadruk, omdat Joh. Breevoort vertelt, dat
genezing van reumatiek door contact met een hond
ook plaats vond bij patienten die enkel uit gewoonte
(en dus niet uit bijgeloof) een hond bij zich op canapé
of bed namen. Wanneer het geloof enkel reumatiek
en enkel een hond betrof, dan zouden wij er eerder
toe kunnen komen om aan de therapie een bijzondere,
op ervaring berustende waarde toe te kennen. Thans
echter staan wij voor 't feit, dat het inderdaad gaat
om 't geloof aan transplantabiliteit van ziekten in 't alge-
meen. En deze gedachte spruit uit een primitieve denk-
wijze (en wel de concrete denkwijze die natuurvolken
eigen is), welke de onze niet kan zijn. Wij weten,
dat wij ouderen kunnen besmetten door bepaalde
ziekten, maar wij zijn ons tevens bewust, dat wij hierdoor
de ziekte niet als een tastbaar concreet iets van ons
zelf hebben weggedragen, gelijk een voorwerp, dat dan
bij een ander en niet meer bij ons is.

Echter is hiermede niet gezegd, dat wij de genees-
methode moeten ontraden. Immers is het denkbaar,
dat geneesmethoden, die hun oorsprong vinden in ver-
keerde begrippen, toch in de praktijk blijken een meer
of minder therapeutische waarde te bezitten. Er zijn
werkingen die voor ons, met onze beperkte inzichten,
duister blijven. En in mijn „Nederlandsch Volksgeloof“
heb ik mij dan ook niet op een hooghartig en een-
zijdig standpunt gesteld, dat bewijzen reeds mijn mede-
deelingen aangaande wrattengenezing.

Ik acht dus de mogelijkheid van een gunstig effect
der kuur niet buitengesloten, maar men kan dan toch
niet met Joh. Breevoort spreken van „doodgewone din-
gen“, „eenvoudig een geneesmiddel“. Evenmin kan men
dit zeggen van de eerder genoemde urine-therapie. Ik
ken de geschiedenis dezer geneesmethode niet, maar
als men de verachtende volksgebruiken in verband leert
zien, dan is het duidelijk, dat het genezen van winter-
handen met urine, het genezen van diezelfde kwaal met
versch varkensbloed en het genezen van wonden door
beemering met faeces (een tijd geleden werd mij nog
een geval bekend, waarin een aan mastitis lijdende
vrouw in mijn woonplaats dit middel toepaste) uit
eenzelfde begripswereld zijn ontstaan: de meening, dat
in bloed, faeces en urine een magische kracht ligt.
Het is dus een „heidensche“ opvatting, welke aan die